

Myšlenka

Myšlenky nejsou neskutečné, a nejsou ani pouhým epifenomémem. To znamená, že nejsou pevně svázány s individuálním vědomím, zejména nejsou jeho nedílnou součástí, složkou. Myšlenky dokonce mají jakousi svou samostatnost, ba jakýsi svůj „život“. Tuto jejich povahu však musíme blíže ozřejmit a naučit se s ní počítat při běžném myšlení, tj. nezapomínat na ni. Zároveň jí však musíme dobře rozumět a nenechávat se svést oním běžným myšlením (a mluvením), které obvykle onu povahu myšlenek spíše zakrývá. Myšlenky totiž mohou žít jen díky živému myšlení jednotlivých lidí; nemohou žít nezávisle na myslících lidech. A přece nemají pouze parazitární (-tické ?) chování, navzdory tomu, že jim je jejich život jaksi propůjčován resp. že je sycen životem jednotlivců. Můžeme si tu vypůjčit obraz, který nám to znázorní (i když opět také trochu zakryje a zkreslí): román nebo povídka je vlastně jen neměnicí se potištěný papír. Aby ožil jejich příběh, jejich děj, musí je někdo začít číst a tak onomu „ději“, o nějž v textu jde, propůjčit svůj vlastní čas, svou aktivitu, svou představivost a soustředit na něj svůj zájem. Také zde by bylo možno mluvit o tom, že knihy, vůbec texty vlastně parazitují na našem životě, ale bylo by to velké nepochopení, by hluboký, tragický omyl. Ono se to totiž má ještě docela jinak: vědomí a myšlení roste a zkvalitňuje se setkáním s texty, neboť jejich prostřednictvím se setkává s vědomím a myšlením mnoha jiných lidí, s nimiž by se jinak třeba nikdy setkat nemohlo (např. v případě již dávno zemřelých autorů). Vztah jednotlivého člověka a jednotlivého vědomí k textům není jednostranný: textům se dostává možnosti jakéhosi oživení, ale člověk, který tak poskytuje něco ze svého, za to dostává resp. může dostávat díky textům mnohem víc. Podobně se to má s myšlenkami, které pochopitelně nemůžeme ztotožnit ani s těmi texty, které jsou jejich záznamem. Text může zaznamenat myšlenku, ale nemůže ji zachytit, zadržet a nepustit. Texty se zabýváme proto, abychom se dostali k myšlenkám. A k myšlence se dostaneme, když ji sami myslíme. Ale přesto, že myšlenku musíme sami myslet, abychom se s ní setkali, není ta myšlenka naprosto a výhradně závislá na nás – od nás je odvislé je to, jak tu myšlenku myslíme (podobně jako je porozumění textu odvislé od naší schopnosti mu porozumět). Tak jako je text nezbytnou pomocí našemu soustředění a porozumění, tak je také myšlenka bytostnou pomocí tomu, jak jí porozumíme. Čteme-li text, chceme se dostat k myšlence, která je za tím textem. Chápeme-li myšlenku, chceme se přidržet toho, co není uzavřeno do našeho pochopení, tj. nechceme chápat jen své chápání, ale ve svém pochopení se chceme setkat s myšlenkou, která není výsledkem, produktem našeho porozumění, ale která je spíše jeho normou, jeho „pánem“.

(Písek, 010821-1.)